

„Az Állami Számvevőszék feladatai és szervezeti átalakulása az új ÁSZ-törvény tükrében”

Domokos László

az Állami Számvevőszék elnöke

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nagyra értékelem, hogy a Magyar Pénzügyi és Gazdasági Ellenőrök Közhasznú Egyesülete „Új időszámítás a közpénzek ellenőrzésében” címmel rendezi meg idei éves konferenciáját. Az ellenőrzési szakma e legfontosabb seregszemléje ezzel egy igen lényeges kérdést vesz napirendre. Mostani nehézségeinken ugyanis nem lehet anélkül felülemelkedni, hogy rendet ne teremtsünk az adófizetői pénzek háza táján.

A közpénzügyek rendezetlensége éveken át komolyan visszavetette a magyar gazdaságot, mostani gondjaink is jelentős mértékben erre vezethetők vissza. Az előző évtized nagy részében az államháztartási hiány rendszeresen meghaladta a tervezettet, a költségvetést szinte minden évben korrigálni kellett, és az államadósság az egekbe emelkedett. Különösen aggasztó volt, hogy a magyar közpénzügyi intézményrendszer egésze sem tudta ezt megelőzni. Sem az Alkotmány, sem a fegyelmezett közpénzgazdálkodás érdekében életre hívott Költségvetési Tanács, sem pedig az Állami Számvevőszék nem tudta megakadályozni, hogy Magyarország a térség éллоvasából 2008-ra sereghajtóvá váljon. 2010-ben ezért új jogszabályok születtek, amelyek soha nem látott elköteleződést jelentettek a rendezett közpénzügyek irányában.

Az intézmények tehetetlensége miatt változásra volt és van szükség. A laza, megengedő szabályok, illetve azok következmény nélküli megsértésének lehetősége kudarcot vallott. Olyan intézményi háttérrel kellett kialakítani, amely nem csak papíron, hanem a valóságban is hatékonyan tud működni. Nem tankönyvszerű megoldásokra volt szüksége Magyarországnak, hanem olyan új szabályokra, amelyek a jelenlegi társadalmi, gazdasági és morális helyzetben is működőképeseek. Szigorú törvények és

megerősített intézmények nélkül nem szerezhető vissza a költségvetési politika hitelessége, nem biztosítható a takarékos és felelős állami gazdálkodás.

Ennek a megújulásnak a részeként került közpénzügyi fejezet a 2012 januárjától hatályos Alaptörvénybe, kapott nemzetközi szinten is kiemelkedő jogosítványokat a Költségvetési Tanács, illetve ehhez kapcsolódóan újult meg az Állami Számvevőszékről szóló törvény is. Engedjék meg, hogy mai előadásomban ez utóbbiról beszéljek részletesen, külön kitérve arra is, hogy miért fontos a számvevőszéki munka hasznosulása szempontjából, hogy milyenek a magyar társadalom széles rétegeinek pénzügyi ismeretei.

1. Az Állami Számvevőszék egy hivatal

Az Állami Számvevőszék jogállását, hatáskörét és feladatait az Alaptörvény és az Állami Számvevőszékről szóló, 2011. évi LXVI. törvény határozza meg. Ezek a dokumentumok rögzítik, hogy az Állami Számvevőszék „az Országgyűlés legfőbb pénzügyi és gazdasági ellenőrző szerve, amely az Országgyűlésnek alárendelve látja el feladatát”, és amely „általános hatáskörrel végzi a közpénzekkel és az állami és önkormányzati vagyonnal való felelős gazdálkodás ellenőrzését”.

A törvény kimondja, hogy az ÁSZ az ellenőrzési tapasztalatain alapuló megállapításaival, javaslataival, tanácsaival segíti az Országgyűlést, annak bizottságait, és az ellenőrzött szervezetek munkáját, és ezzel segíti elő a jól irányított állam működését is. Ebből adódóan a törvény a hivatali típusú számvevőszék modelljét fogadja el, ami azt jelenti, hogy az ÁSZ kötelező érvényű határozatot és ítéletet nem hoz.

A törvényi felhatalmazás a közpénzekkel való gazdálkodás ellenőrzését széles körben utalja az ÁSZ illetékességébe. Az ellenőrzésen túlmenően az Állami Számvevőszéket a törvény arra is kötelezi, hogy az ellenőrzés során felmerülő bűncselekmény gyanúja esetén megállapításait az illetékes hatósággal haladéktalanul közölje. Mivel az ÁSZ nem hoz ítéletet, így az Állami Számvevőszék jelentései, az abban foglalt megállapításai, következtetései bíróság vagy más hatóság előtt nem is támadhatók meg.

2. A Számvevőszék nem hatóság, nem bíróság és nem ügyészség

Bár egyre gyakrabban fogalmazódik meg az Állami Számvevőszékkel szemben az az elvárás, hogy az elkövetőket büntesse, erre törvényi felhatalmazással az ÁSZ nem

rendelkezik. Ez épp abból adódik, hogy az Állami Számvevőszék egy hivatal, vagyis megállapításokat és javaslatokat tesz, illetve szükség szerint eljárást kezdeményez, nem pedig ítélkezik és büntet.

Mivel a Számvevőszék nem hatóság, így nem alkothat kötelezően követendő szabályokat és bírságok kiszabására sem jogosult – szemben például a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével, amelynek a pénzügyi szektort illetően vannak ilyen jogosítványai.

Az ÁSZ ezen felül nem is bíróság, azaz nem hivatott jogi kérdések eldöntésére, valamint nem rendőrség vagy ügyészség, így nem folytathat nyomozást sem. Inkább egyfajta sajátos igazságügyi szakértői szerepet tölt be, vagyis támogatja az ügyészség vádemelésével kapcsolatos eljárását és a bíróság munkáját.

Fontos hangsúlyozni azt is, hogy a számvevőszéki munka nem helyettesíti az adott szervezet belső ellenőrzését, legfeljebb kiegészíti azt. Az ÁSZ azzal segíti a belső ellenőrzést, hogy kiemelt figyelmet fordít arra, hogy megfelelőek-e az ellenőrzött szervezet belső szabályai, illetve betartják-e azokat, de ez természetesen nem jelenti azt, hogy a belső kontrolltól elvárható feladatokat az ÁSZ láthatná el.

Az Állami Számvevőszékről szóló törvény garantálja a számvevőszéki munka alapfeltételének tekinthető függetlenséget mind pénzügyi, mind pedig intézményi és szervezeti szinten. Ez utóbbi többek között azt jelenti, hogy a nemzetközi standardoknak megfelelően a Számvevőszék szabadon határozza meg prioritásait, munkaprogramját és szervezeti felépítését, valamint az elvégzendő ellenőrzéseknek megfelelő módszereket is.

Indokolt esetben van mód az ÁSZ által kialakított ellenőrzési terv módosítására. Az ÁSZ-törvény szerint az ellenőrzési tervben nem szereplő eseti vizsgálat megindítására az Országgyűlés döntése alapján, illetve a Kormány felkérésére van lehetőség. Esetlegesen állampolgári bejelentés alapján is beilleszthető egy új vizsgálat az ellenőrzési tervbe, de természetesen ilyen esetben semmilyen politikai, személyes vagy üzleti célú megkeresést és felkérést nem vesz figyelembe az ÁSZ.

A fentiekből következik, hogy egyes sajtóhírekkel és téves értelmezésekkel szemben az ÁSZ-nál nem lehet senki feljelenteni, és nincs lehetőség számvevőszéki vizsgálat megrendelésére, vagy épp leállítására sem.

3. Miképp hasznosul a számvevőszéki munka?

Az ÁSZ munkájának célja a közpénzzel való gazdálkodás jobbítása, így kiemelkedően fontos, hogy a számvevőszéki munka a gyakorlatban is hasznosuljon. A hasznosulás épp a hivatali jelleg miatt nem közvetlenül történik, a Számvevőszék egyfajta társadalmi „örkutya” szerepet tölt be. Ebből a szempontból az ÁSZ munkája hasonlatos például a védőnők munkájához. A védőnői szolgálatnak szintén nem az a feladata, hogy bírságozzon, elítéljen és bírósági döntést hozzon, hanem az, hogy kezdeményezze a szükséges intézkedéseket, amennyiben a gyermekeket bántalmazzák vagy elhanyagolják. Ezt azt jelenti, hogy észlelje időben a veszélyeztető tényezőket, tárja fel a problémákat, és működjön közre a megoldásban – az ÁSZ feladata is épp ez, bár természetesen más területet érint.

Az ÁSZ munkája a következő módokon hasznosulhat:

- az ellenőrzött intézkedést hoz az ÁSZ jelentésének nyomán,
- az ÁSZ-jelentés ajánlásai beépülnek a törvényekbe, a jogszabályokba,
- az ellenőrzött gazdálkodása és működése megváltozik az ajánlások alapján,
- a törvényalkotó felhasználja az ÁSZ jelentését és ajánlásait,
- az Állami Számvevőszék büntetőfeljelentést tesz az ellenőrzés folyamán,
- az állampolgárok tájékoztatást kapnak az állampénzügyek és az államháztartás működéséről, az általuk befizetett adóforintok felhasználásáról, ami fontos feltétele a demokratikus berendezkedés stabilitásának és hatékony működésének.

Engedjék meg, hogy konkrét példákkal mutassam be a számvevőszéki munka hasznosulási lehetőségeit.

1. Jogi intézkedés követi a jelentést

A jelentés nem tartalmaz a büntethetőség megállapításához szükséges kiinduló tény-megállapítást, de az abban megfogalmazott megállapítások nyomán intézkedésre ke-

rül sor. Ilyen intézkedési következmény az is, amikor az ÁSZ észrevételei alapján sor kerül a feltárt hiányosságok pótlására, a hibák kijavítására.

Példa:

Az Állami Számvevőszék számos kritikai észrevételt tett a 2012-es költségvetési tervezetről szóló Véleményében. Ez nem egy jelentés volt, így intézkedési kötelem nem is társult hozzá, de a megfogalmazott kritikák után a Kormány intézkedéseket tett.

Az ÁSZ 2011. október 14-én adta át költségvetési Véleményét az Országgyűlésnek, a 2011. október 26-án tartott expozéban pedig már arról számolhattam be, hogy a Kormány a javaslattal kapcsolatban megfogalmazott hiányosságok jelentős részét orvosolta, vagyis az ÁSZ munkája hasznosult. Ilyen pótlás volt például az adótörvények benyújtása, az adatok összevethetőségének biztosítása és a több éves kitekintések elkészítése is.

Rövid idő leforgása alatt hasznosult az ÁSZ 2010-es zárszámadási jelentése is. A Számvevőszék itt rámutatott, hogy jelentősen nőttek az adóhatóság kinnlevőségei, ami a jövőben komoly odafigyelést igényel majd. A nemzetgazdasági miniszter ezt követően bejelentette, hogy a Kormány arra kérte a NAV-ot, hogy a 600 milliárd forintos áfa-kinnlevőségből 40 milliárd forintnyit hajtson be, és ezzel javítsa a költségvetés helyzetét.

2. Beépülnek a jelentés ajánlásai a törvényekbe, a jogszabályokba

Az is a számvevőszéki munka hasznosulását jelenti, ha a jelentésekben feltárt hibák, hiányosságok következtében megváltozik a szabályozás, a törvényi környezet. Számos ÁSZ-jelentés tárt fel olyan működési hibát, hiányosságot, mely felvetette a szabályozás módosításának szükségességét, és a törvény módosítását eredményezte.

Példa:

Mondhatni mintaszerűen hasznosultak a természeti katasztrófák megelőzésére, elhárítására, következményeinek felszámolására kialakított rendszerek ellenőrzéséről szóló ÁSZ-jelentés.

2010 nyarán választottak meg az ÁSZ elnökévé, azaz épp akkor, amikor Borsod-Abaúj-Zemplén megyét évtizedek óta nem látott árvíz öntötte el. Az egyik legnagyobb

problémát az jelentette, hogy a polgármesterek többsége nem tudta, milyen feladatokat kell veszélyhelyzetben ellátnia, az árral szemben pedig magára maradt. Hiányoztak az önkormányzati védekezésekkel kapcsolatos tapasztalatok, és ahol megvoltak a védekezési tervek, ott sem voltak kellően kidolgozottak. Gondot jelentett, hogy bár sokan jelentkeztek önkéntesnek, de a munkába való bevonásuk anyagi-technikai feltételei gyakran hiányoztak. Fokozta a bajt, hogy a karitatív szervezetek pénze nem mindig jutott el a megfelelő időben a megfelelő helyre, a források felhasználása pedig nem volt átlátható.

A Számvevőszék jelentése ezekre a problémákra fókuszált, és a törvényhozók felhasználták jelentésünk megállapításait. Megtörtént az ágazati szabályok összefésülése, a veszélyhelyzetekre vonatkozó szabályok felülvizsgálata. Jelentésünknek megfelelően a települési védekezési munkálatok irányításában a hivatásos katasztrófavédelmi szervek nagyobb szerepet kaptak, a polgármesterek munkáját immár szakértő közbiztonsági referensek segítik. Helyükre kerültek az önkéntes és karitatív szervezetek, kialakították a védekezésbe való bevonásuk hatásköri és egyéb szabályait, a költségek megtérítésének rendszerét. Átalakult a finanszírozás: katasztrófavédelmi célú iránymutatást kell előírni a nem tervezett költségekre, és bevezették a katasztrófavédelmi bírságot.

A legfrissebb példa, hogy az ÁSZ októberben nyilvánossága hozott, a 2009-2010-ben befejezett autópálya beruházások és pénzügyi folyamataik ellenőrzéséről szóló jelentése. Ebben azt javasoltuk a nemzeti fejlesztési miniszternek, hogy kezdeményezze az autópálya építéssel kapcsolatos törvény módosítását annak érdekében, hogy az autópálya beruházásokban érintettek részérdekei a közpénzek hatékony felhasználása szempontjából összehangoltak legyenek. Pár nappal a jelentés aláírását követően az NFM bejelentette: a tárca a kérdés rendezésére nem az autópálya törvényben, hanem egy önálló jogszabályban tesz javaslatot, az ún. közérdekűségi törvény pedig már készül is.

3. Megváltozik az ellenőrzött gazdálkodása és működése az ajánlások alapján

A gyakorlatban is érezhetővé válik az ÁSZ munkájának eredménye, ha a vizsgált szervezeteknél növekszik a gazdálkodás szabályossága, átláthatósága, gazdaságossága, célszerűsége és hatékonysága a jelentés következtében.

Az ellenőrzések tapasztalatait összegző ÁSZ megállapítások és ajánlások egyik fontos célja, hogy a vizsgált szervezeteknél elősegítsék a gazdálkodás szabályosságának, átláthatóságának, gazdaságosságának, célszerűségének és hatékonyságának növelését. Az új ÁSZ-törvény szerint a számvevőszéki megállapításokat minden esetben intézkedési tervnek kell követnie az ellenőrzött részéről, azaz a gazdálkodás és működés megváltozása minden ÁSZ-jelentés kötelező velejárója.

Példa:

Jól példázza ezt a hasznosulási módot az önkormányzatokhoz kötődő számvevőszéki kezdeményezés, a „legjobb gyakorlatok” szemináriumsorozat. Ebben az esetben az ÁSZ a követendő példák összegyűjtésével és megosztásával segíti elő, hogy az önkormányzatok hatékonyabban működjenek. Tartottunk már szemináriumot a költségvetési és zárszámadási folyamatokkal kapcsolatos belső kontrollokról és a költségvetési gazdálkodás belső ellenőrzéséről. Itt jelentem be, hogy a következő szemináriummunkra novemberben kerül sor és a középszintű ellenőrzés tapasztalatain alapul majd.

4. Felhasználja a törvényalkotó az ÁSZ-jelentést és ajánlásait

A jelentés megállapításai politikai és társadalmi vitát gerjesztenek, a jelentésre hivatkozva megkezdődik a megoldások keresése. Ide tartozik, amikor a jelentések az Országgyűlés plenáris ülésének és bizottságainak ülésére kerülnek.

Az ÁSZ középtávú stratégiájában is megfogalmazott cél, hogy az Országgyűlés, a bizottságok több jelentésünket tárgyalják meg és nagyobb mértékben hasznosítsák az ellenőrzési tapasztalatokat. A parlamenti, országgyűlési kapcsolattartás, kommunikáció hatékonyságának javítása érdekében, a képviselők több fórumon történő, szélesebb körű tájékoztatására és a bizottsági üléseken való ÁSZ részvétel megerősítésére javaslatokat dolgoztunk ki.

Az ÁSZ minden ülészakban elkészíti a kormány törvényalkotási programjához kapcsolódó jelentéseket, tanulmányokat tartalmazó ajánlás tervezetet. Ez az anyag tartalmazza azon elkészült, vagy az ellenőrzési tervünkben szereplő jelentések és tanulmányok listáját, melyet a bizottságok, képviselők szíves figyelmébe ajánlunk az adott ülészak törvényhozási feladatainak tárgyalásához.

Példa

Múlt héten Bagdy Gábor országgyűlési képviselő, a Fővárosi Önkormányzat pénzügyekért felelős főpolgármester-helyettese az Országgyűlésben napirend előtt szólalt fel „Budapest, a nemzet fővárosa - együtt a változásért” címmel. Felszólalásában az Állami Számvevőszék október 10-én nyilvánosságra hozott, Budapestről szóló jelentésére hivatkozott. Bagdy Gábor szó szerint idézte a jelentésnek a főváros súlyos eladósodottságára vonatkozó megállapítását, s hozzáfűzte, majd pedig az országgyűlési szakbizottságok figyelmébe ajánlotta a jelentést, kérvén a bizottságokat, hogy foglalkozzanak vele.

Az ÁSZ a sarkalatos törvények előkészítésével kapcsolatban „Átláthatóság és elszámoltathatóság a sarkalatos törvényekben” címmel konferenciasorozatot rendez. Célunk, hogy a törvények lehető legjobb előkészítése érdekében megismertessük az adott törvény témakörében szerzett ellenőrzési tapasztalatainkat. A konferenciasorozat első rendezvénye a „Hogyan javítható a pártok gazdálkodásának és a kampányfinanszírozásnak az átláthatósága és elszámoltathatósága?” című konferencia volt. A sorozat második konferenciája az átlátható vagyongazdálkodásról és elszámoltatható vagyonkezelésről szólt.

5. Az ÁSZ büntetőfeljelentést tesz

Súlyos törvényszegés esetén az ÁSZ-jelentés a büntethetőség megállapításához szükséges kiinduló ténymegállapítást is tartalmazhat. Ebben az esetben az ÁSZ büntetőfeljelentést tesz.

Példa:

A Számvevőszék különösen fontosnak tartja a megfelelően működő belső ellenőrzést, azt valljuk ugyanis, hogy eredményes kontrollok nélkül nincs se önkormányzatiság, se felelős közpénzgazdálkodás.

Budapest Önkormányzatának átfogó ellenőrzésére két évtizede nem került sor. Az ÁSZ elnökeként egyik első döntésem az volt, hogy folytassuk le a főváros ellenőrzését. Tapasztalataink sajnos arra mutattak rá, hogy már korábban szükség lett volna erre. A belső ellenőrzés területén ugyanis olyan komoly problémákat találtunk, hogy több esetben is kénytelenek voltunk büntetőfeljelentést tenni.

6. Az állampolgárok tájékoztatást kapnak az állampénzügyek és az államháztartás működéséről

Az ÁSZ olyan problémákra világít rá, amelyekkel korábban nem foglalkoztak, a jelentés megállapításai megjelennek a médiában.

Ez talán a jelentés hasznosulásának minimális szintje, minden jelentéstől elvárható ugyanis, hogy a közérdeklődésre számot tartó témát dolgozzon fel, így az állampolgárok értesülhessenek az ÁSZ-ban végzett munka eredményéről. Ez elsősorban a kiválasztási folyamat hatékonysági fokát mutatja meg, azaz mennyire képes valóban fontos és közérdeklődésre számot tartó témákkal foglalkozni az ÁSZ.

Példa:

Az ÁSZ által üzemeltetett hírportál egyre növekvő nézettsége arra utal, hogy a közvéleményt érdeklik a közpénzügyekkel kapcsolatos híradások.

Az idén februárban elindított hírportál működésének első három hónapja alatt 148 hírt tettünk közzé, a második negyedéves periódusban pedig 170-et. Ez azt jelenti, hogy napi 2-3 hírt adunk ki az ÁSZ működésével, munkájával kapcsolatban – a hírportál elindítása előtt egy negyedév alatt jelent meg annyi hír az ÁSZ-ról belső forrásból, mint amennyi a mostani rendszerben pár nap alatt. A hírek nagy része az ÁSZ munkájának gerincét jelentő jelentésekhez kapcsolódik.

4. Új ÁSZ-törvény a jobb hasznosulás érdekében

Az ÁSZ jelentéseinek megfelelő hasznosulása érdekében a törvényalkotó 2011-ben a korábbi szabályozásban szereplőhöz képest komoly többletjogosítványokat adott a Számvevőszéknek. Az előző, 1989-es törvényből leginkább épp azok a garanciális elemek hiányoztak, amelyek lehetővé tették volna a közpénzek hatékony és gyakorlati következményekkel járó ellenőrzését. Az ellenőrzöttek jogi következmények nélkül tagadhatták meg az együttműködést a számvevőkkel, illetve az sem járt szankciókkal, ha a jelentésekben megfogalmazott megállapításokat és javaslatokat figyelmen kívül hagyták. Az új törvény elfogadása ebből a szempontból új időszámítás kezdetét jelenti a számvevőszéki ellenőrzésben, a korábbi szabályozás megengedő szabályainak helyére ugyanis konkrét cselekvést előíró rendelkezések léptek, amelyekhez szoros határidők tartoznak.

Az új törvény kimondja, hogy az ÁSZ ellenőrzési tapasztalatain alapuló megállapításával, javaslataival és tanácsaival támogatja az Országgyűlést. Felfogásunk és az új törvény szellemisége szerint az Állami Számvevőszék a már említett „örkutya szerep” mellett egyre inkább „terelőkutya szerepet” is betölt. Ez azt jelenti, hogy az ÁSZ-nak nem csak jeleznie kell, ha problémát észlel, hanem javaslataival, tanácsaival, felvetéseivel azt is meg kell mutatnia, hogy milyen irányba kell fejlődnie a közpénzekkel való gazdálkodásnak. Javaslataink ezért a jövőben egyre inkább arra törekednek majd, hogy orientáljuk az ellenőrzötteket, a cél pedig a felelős közpénzgazdálkodás és a jól irányított állami működés elősegítése – különös tekintettel a visszatérő hiányosságok kijavítására és jövőbeni előfordulásuk megelőzésére.

Ahhoz, hogy a Számvevőszék hatékonyan végezhesse a munkáját, átlátható ellenőrzési folyamatra és letisztult belső szervezeti struktúrára van szükség. Az új törvény komoly előrelépést jelent ezen a téren. A jogszabály a költségvetési fejezet felügyeletét ellátó szerv vezetőjének jogosítványait a főtitkártól újra visszarendelte az elnökhöz, azaz egységesítette az ÁSZ irányítását.

A hatékonyságot javítja az is, hogy a 2010-ben elfogadott új stratégiának megfelelően megújult az ÁSZ új szervezeti felépítése. A Számvevőszék a hozzáadott értéket növelő, rendszerezett folyamatokon alapuló szervezetté vált. Célunk egy átlátható szervezeti működés kialakítása volt, ahol kevesebb a vezetői szint és kevesebb a vezető is, ugyanakkor a struktúra tisztább és átláthatóbb felelősségi és hatásköröket biztosít. Az erőforrások optimális felhasználása érdekében a projektszerű munkavégzést támogatjuk. A cél elérése érdekében egységes Számvevői Irodát hoztunk létre, az ellenőrzésvezetők által igényelt és a pályázat során jóváhagyott ellenőrzési kapacitásigényt figyelembe véve a kompetenciákat az Iroda biztosítja.

Tisztelt Hölgyem is Uraim!

Engedjék meg, hogy előadásom végén megosszak Önökkel néhány gondolatot a pénzügyi kultúra, a pénzügyi tájékozottság jelentőségéről.

A világgazdaság egészét felforgatja a pénzügyi és reálgazdasági válság és sajnálatos módon egyelőre a vesztesek között van Magyarország is. Ez azzal is összefüggésben van, hogy Magyarországot ma a pénzzel való bánás ismeretének, tervezésének és az előrelátásnak a hiánya jellemzi. Úgy vélem, hogy még a főiskolákon, egyetemeken

tanított pénzügyi ismereteknél is fontosabb megtanulni, miképp kell hétköznapi szinten bánni a pénzzel. Sok mai fiatal jó eséllyel vállalkozóként fog megélni, miközben vállalkozói, háztartási és gazdasági ismereteket egyáltalán nem nyújtanak a középiskolák. Fontos tudás az is, hogy kell kijönni egy havi fizetésből, de az iskolai tananyag egyelőre ebben sem segít. Azt is tudni kell, hogy ha nem jut mindenre, akkor mire érdemes, illetve mire kell költeni a szűkös forrásokból. A fiatalok nagy része nincs tisztában ezekkel, ami azért komoly probléma, mert nem csak a szakembereknek van szüksége megalapozott pénzügyi tudásra, a pénzügyi jártasság a hétköznapi életben is nélkülözhetetlen. Ismerni kell az alapfogalmakat és az alapösszefüggéseket, ezek nélkül ugyanis nem lehet felelős pénzügyi döntéseket hozni.

Mai előadásom témája szempontjából ennek azért van jelentősége, mert a magas színvonalú pénzügyi kultúra elengedhetetlen feltétele annak, hogy az ÁSZ elérje stratégiai célját, azaz hogy a közpénzekkel és a közvagyonnal való gazdálkodás átlátható, hatékony és mindenekelőtt elszámoltatható legyen. Az ÁSZ jelentős mértékben a nyilvánosság erejére támaszkodik munkája során. A Számvevőszék megállapításokat és javaslatokat tesz, amelyek akkor válnak valósággá, ha a közpénzeket összeadó polgárok vigyázó tekintete alatt megszületnek a szükséges intézkedések.

Az állampolgárok többsége két stratégiai szinten találkozik az állammal, ezek pedig az adózás, illetve a parlamenti és az önkormányzati választáson való részvétel. Az Állami Számvevőszék mind a két relációban fontos szerepet tölt be. Az ÁSZ segít megválaszolni, mi és hogyan történik az általunk befizetett adóforintokkal, hogy helyesen, hatékonyan és a törvényeknek megfelelően költik-e el ezt az évente több ezermilliárd forintot. A Számvevőszék tehát segít, hogy a közpénzügyek megítélésakor felelős és megalapozott döntést hozzunk mint állampolgár, ami fontos feltétele a demokratikus berendezkedés stabilitásának és hatékony működésének.

Tisztelt jelenlevők! Hölgyeim és Uraim!

Az ÁSZ elkötelezett támogatója a pénzügyi kultúra fejlesztésének, úgy vélem ugyanis, hogy a pénzügyi ismeretek széles körű elterjedése nélkül nem is tud fenntartható pályára állni a magyar gazdaság. A Számvevőszék társadalmi kötelezettségvállalása részeként be is vezetett egy gyakornoki rendszert, ami a friss diplomásokat segíti első munkahelyi gyakorlatuk megszerzésében. Ezzel a programmal az a célunk, hogy

hasznosuljon a friss tudás és ki tudjon alakulni a jó munkavégzési gyakorlat a közpénzügyi kérdések iránt nyitott diplomások körében is.

A pénzügyi kultúra emelését szolgálta az is, hogy a Számvevőszék együttműködési megállapodást kötött a pénzügyi tudatosság terjedését támogató Econventio Egyesülettel. Eőadást tartottam az Econventio Nyári Pénzügyi Táborán Balatonlellén, az ÁSZ pedig októberben helyet biztosított az egyesület szakkonferenciájának is. Meggyőződésem, hogy az ország gazdasági rendbetételéhez a jó törvények, a jó kormányzás, a felelős közpénzgazdálkodás és a szigorú ellenőrzés mellett az is szükséges, hogy Magyarország kitörjön a pénzügyi tudatlanság börtönéből.

Ellenőrzés nélkül nem lehet rend a közpénzügyekben. Azaz az ellenőröktől nem félni kell, hanem támogatni őket, ők biztosítják ugyanis, hogy törvényesen, hatékonyan és eredményesen költse el az állam az adóforintjainkat. Ennek szellemében kívánok Önöknek jó munkát!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

Az Állami Számvevőszék feladatai és szervezeti átalakulása az új ÁSZ-törvény tükrében

Domokos László, az Állami Számvevőszék elnökének előadása

MPGEKE Konferencia, Eger

2011. nov. 3-5.

A közpénzügyek válsága

A közpénzügyek rendezetlensége visszavetette a gazdaságot:

- az államháztartási hiány rendszeresen meghaladta a tervezettet;
- a költségvetést szinte minden évben korrigálni kellett;
- az államadósság az egekbe emelkedett.

A magyar közpénzügyi intézményrendszer tehetetlennek bizonyult.

A laza, megengedő szabályok, illetve azok következmény nélküli megsértésének lehetősége kudarcot vallott.

A közpénzügyi keretrendszer reformja

Új szabályokra volt szükség, melyek a jelenlegi társadalmi, gazdasági és morális helyzetben is működőképeseek.

Szigorú törvények és megerősített intézmények nélkül nem biztosítható a takarékos és felelős állami gazdálkodás, ezért:

1. az Alkotmányba közpénzügyi fejezet került;
2. a Költségvetési Tanács nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő jogosítványokat kapott;
3. az ÁSZ jogosítványait is megerősítették.

Az ÁSZ egy hivatal

Az Állami Számvevőszék jogállását, hatáskörét és feladatait az Alaptörvény és a 2011. évi LXVI. Törvény (ÁSZ tv.) határozza meg. A Számvevőszék:

- az Országgyűlés legfőbb pénzügyi és gazdasági ellenőrző szerve;
- általános hatáskörrel végzi a közpénzekkel és közvagyonnal való gazdálkodás ellenőrzését;
- ellenőrzési tapasztalatain alapuló megállapításaival, javaslataival és tanácsaival segítséget nyújt a hatékony állami gazdálkodáshoz;
- kötelező érvényű határozatot nem hoz, nem ítélik.

Az ÁSZ nem hatóság vagy bíróság

Az ÁSZ az ellenőrzés során felmerülő bűncselekmény gyanúja esetén megállapításait az illetékes hatósággal haladéktalanul közli.

Mivel az ÁSZ nem hoz ítéletet, így az Állami Számvevőszék jelentései, az abban foglalt megállapításai, illetve következtetései Bíróság vagy más hatóság előtt nem támadhatóak meg.

Miképp hasznosul a számvevőszéki munka?

1. Az ellenőrzött intézkedést hoz az ÁSZ jelentésének nyomán.
2. Az ÁSZ-jelentés ajánlásai beépülnek a különböző jogszabályokba.
3. Az ellenőrzött gazdálkodása, működése megváltozik az ajánlások alapján.
4. A törvényalkotó felhasználja az ÁSZ jelentését és ajánlásait.
5. A Számvevőszék szükség esetén büntetőfeljelentést tesz a jelentés nyomán.
6. Az állampolgárok tájékoztatást kapnak az állampénzügyek és az államháztartás működéséről, az általuk befizetett adóforintok felhasználásáról. A demokratikus berendezkedés stabilitásának és hatékony működésének ez fontos feltétele.

Jogi intézkedés követi a jelentést

Példák:

Az ÁSZ kritikai észrevételeket tett a 2012-es költségvetési törvénytervezetről szóló véleményében.

A kormány a hiányosságok jelentős részét orvosolta.

A 2011-es zárszámadási jelentésben az ÁSZ rámutatott az adóhatóság kintlévőségeinek növekedésre.

A kormány intézkedéseket hozott a Nemzeti Adó és Vámhivatallal kapcsolatban.

A jelentés ajánlásai beépülnek a⁸ törvényekbe, a jogszabályokba

Példa:

A ÁSZ jelentésének megállapításai alapján 2011 szeptemberében az Országgyűlés módosította a katasztrófavédelmi törvényt.

A 2009-2010-ben befejezett autópálya beruházásokról szóló jelentés nyomán a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium a jogszabályi háttér módosítását javasolja.

Megváltozik az ellenőrzött gazdálkodása és működése

Példák:

„Legjobb gyakorlatok” szemináriumsorozat a követendő példák összegyűjtésével és megosztásával segíti elő a legjobb gazdálkodási modellek elterjedését.

A következő szemináriumra novemberben kerül sor, mely az önkormányzati középszint gazdálkodásának ellenőrzése során nyert tapasztalatainkat mutatja be.

Az ÁSZ-jelentést felhasználja a törvényalkotó

Példa

Bagdy Gábor Budapest főpolgármester-helyettese arra kérte az Országgyűlés bizottságait, hogy foglalkozzanak az ÁSZ budapesti jelentésével.

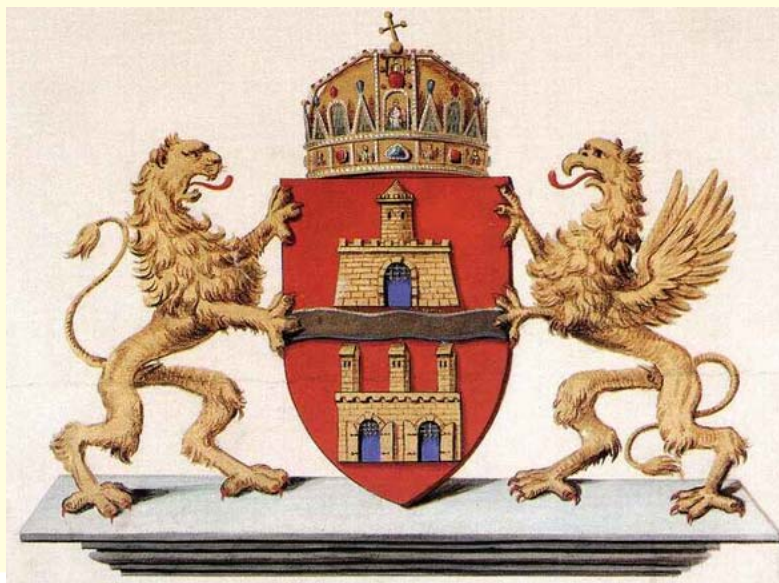
A sarkalatos törvények előkészítésével kapcsolatban „Átláthatóság és elszámoltathatóság a sarkalatos törvényekben” címmel konferenciasorozatot rendezünk.

Az ÁSZ büntetőfeljelentést tesz

Budapest Önkormányzatának átfogó ellenőrzésére az elmúlt két évtizedben nem került sor. Az ÁSZ elnökeként egyik első döntésem volt ennek lefolytatása.

Ellenőrzésünk a belső ellenőrzés területén komoly problémákat talált, melynek alapján több büntető feljelentést is tettünk.

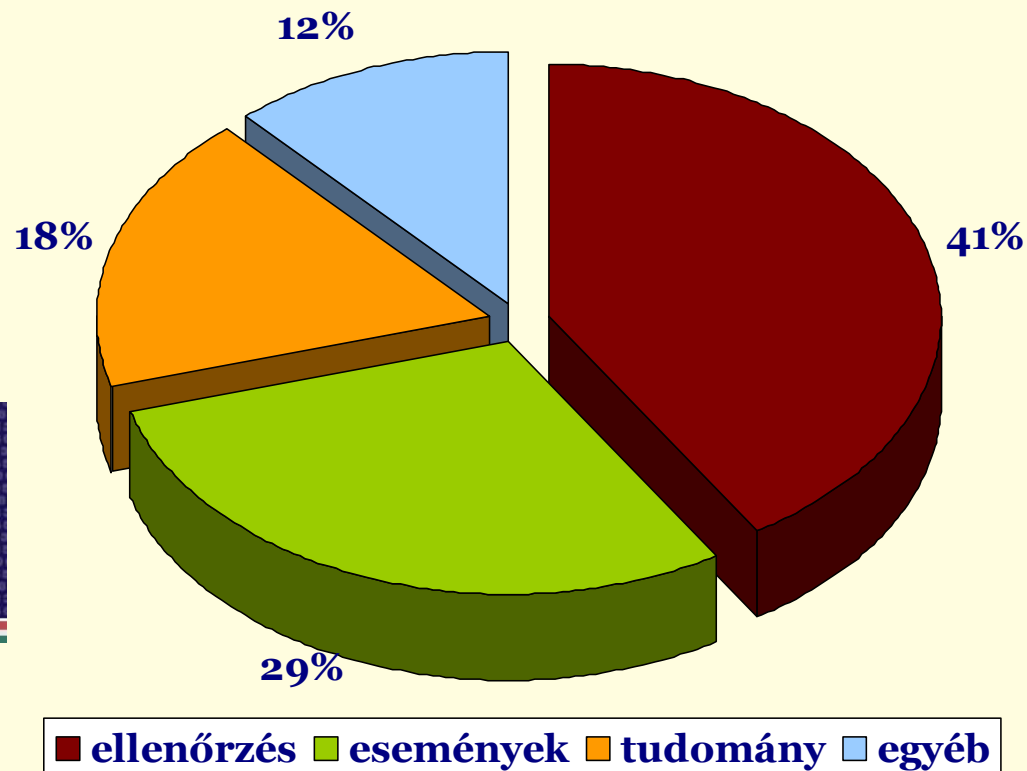
Az állampolgárok tájékoztatást kapnak adóforintjaik felhasználásáról

Februárban hírportált indítottunk.

Napi 2-3 hírt adunk ki.

A hírportál témái

Az ÁSZ Hírportál

Új törvény, új időszámítás

Az ÁSZ jelentéseinek jobb hasznosulása érdekében 2011-ben a Számvevőszék többletjogosítványokat kapott.

A 1989-es törvényből a garanciális elemek hiányoztak, így az ellenőrzöttek jogi következmények nélkül tagadhatták meg az együttműködést, hagyhatták figyelmen kívül a jelentésekben megfogalmazott javaslatokat.

Az új törvény elfogadása új időszámítás kezdetét jelenti:

- konkrét cselekvést előíró rendelkezések születnek;
- átláthatóbb lett a szervezeti működés (hatáskörök, felelősségi viszonyok);
- projektszerű munkavégzést vezetünk be (Számvevői Iroda);
- szoros határidőket szabunk.

Pénzügyi kultúra Magyarországon

A magyar lakosság jelentős részét ma a pénzügyi ismeretek elégtelensége és a pénzügyi tudatosság hiánya jellemzi.

Ez több szempontból probléma, mivel:

- a pénzügyi jártasság a hétköznapi életben is nélkülözhetetlen;
- e nélkül nem lehet felelős pénzügyi döntéseket hozni;
- a magas színvonalú pénzügyi kultúra az ÁSZ munkájának hasznosulásához is elengedhetetlen.

A Számvevőszék ezért elkötelezett támogatója a pénzügyi kultúra fejlesztésének (gyakornoki program, együttműködés az Econventio Egyesülettel).

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

